

Tényállás

A Médiatanács bejelentés alapján vizsgálta az M1 csatornán 2014. november 8-án 19 óra 30 perckor sugárzott „Híradó” című műsorszámot, melynek során felmerült az Mttv. 12. § (3) és (4) bekezdéseinek megsértése. A műsorszám 19:39:14-kor kezdődött hírblokkja és az ahhoz kapcsolódó hírolvasói közlés a következőket tartalmazta:

Hírolvasó: *„Javította a magyar gazdasággal kapcsolatos előrejelzését a Moody's, a világ egyik legnagyobb hitelminősítője. Mostanra már az ő szakértőik is úgy számolnak... úgy látják, úgy számolnak, hogy 3 % körül lehet az idei növekedés Magyarországon, jövőre pedig nagyjából további 2,5 % lesz. Az eddigi negatív kilátást 'stabilra' javították. A hazai elemzők többsége azt mondja, hogy már érett ez a döntés, sőt, annál is jobb állapotban van a magyar gazdaság, mint amit a nemzetközi hitelminősítők most mondanak róla.”*

Narrátor: *„Péntek éjjel, az amerikai piacok zárása után közölte legfrissebb jelentését a Moody's. A legnagyobb hitelminősítő szerint javulnak a magyar gazdaság középtávú kilátásai, ezért 'stabilra' javította a magyar államadós-osztályzat kilátását. A londoni elemzés szerint a magyar gazdaság stabilizálódik. A Moody's úgy véli, hogy idén 3 %-kal, jövőre pedig 2,4 %-kal nő a gazdaság teljesítménye.”*

Balatoni András (vezető elemző, ING Bank): *„Már régen érett volna egy felminősítés Magyarország esetében...”*

Narrátor: *„A hitelminősítők késve reagálnak, de a piac eddig is helyén kezelte Magyarországot. Erről beszélt az ING elemzője. Balatoni András szerint a Moody's döntése még több befektetőt vonz majd Magyarországra.”*

Balatoni András (vezető elemző, ING Bank): *„Hogy ha a bizalom visszatér Magyarország iránt, az azt fogja eredményezni, hogy a kamatok alacsonyabbak lesznek, és hogy ha alacsonyabbak a kamatok egy országban, az mindenkinek kedvező, aki valamilyen befektetést finanszíroz. Tehát kedvező ez a beruházó vállalatok számára, kedvező ez a háztartások számára, akik mondjuk hitelt próbálnak felvenni és kedvező a nemzetközi befektetői környezet szempontjából.”*

Narrátor: *„A Moody's-zal együtt most már mindhárom nagy nemzetközi hitelminősítő stabil kilátással jegyzi Magyarországot.”*

Orbán Viktor (miniszterelnök): *„Én minden héten kinyitom az Economistnak a legutolsó oldalát, ahol a különböző országok legfontosabb gazdasági mutatói táblázatba vannak rendezve. És amíg ott mi az első harmadban vagyunk, addig...”*

Narrátor: *„Magyarországot a gazdasági sikere védi meg, ezt mondta a miniszterelnök a héten Münchenben. Orbán Viktor arról beszélt, az ország jó válaszokat adott a globális gazdasági problémákra, vagyis a magyar modell működik.”*

Orbán Viktor (miniszterelnök): *„Ma ami megvédi a magyar kormányzatot és Magyarországot az a gazdasági sikeressége. Ami nem azt jelenti, hogy úgy élnénk, mint a németek, mert attól nagyon messze vagyunk. De azokban a mutatókban, amit gazdasági elvárásként fogalmaznak meg Európában velünk szemben, Magyarország jól áll.”*

Narrátor: *„A héten az Európai Bizottság is jelentősen javította magyarországi előrejelzését. A pénzügyi biztos azt közölte, a magyar gazdaság felülmúlta a várakozásokat.”*

Pierre Moscovici, pénzügyi biztos, Európai Bizottság (angol nyelven, narrátor alámondásával): *„Kiemelkedő mértékben, 16,8 %-kal emelkedett a beruházások mértéke 2014 első felében. Ez meglepetést okozott az EU-ban, de még Magyarországon is, mondta a pénzügyi biztos.”*

Narrátor: *„A héten elején egyébként az Európai Bizottság lefelé módosította az Euró-övezet tavaszi növekedési előrejelzéseit, miután a világgazdaság az első félévben jóval kisebb ütemben nőtt a vártnál. A*

magyar mutatókat ugyanakkor felfelé módosították: a korábban jelzett 2,3 helyett 3,2 %-os növekedésre számítanak. Ezzel idén Magyarország lehet a második leggyorsabban fejlődő gazdaság az Európai Unióban.”

Hírolvasó: „A Moody’s azért javította a magyar kilátásokat, mert a kormány sikereket ért el az adósság féken tartásában és a gazdasági növekedés beindításában, így reagált a Nemzetgazdasági Minisztérium. A közlemény szerint a Moody’s elismerte az ország külső sérülékenységének csökkenését, amely például a követelményeket messzemenőig teljesítő magas devizatartalékban és a piaci körülmények között is jól teljesítő forintban mutatkozik meg. Hozzáteszik azt is, hogy az ország külső adóssága is nagymértékben csökkent annak köszönhetően, hogy a háztartások, a vállalatok és a bankok eladósodottsága is mérséklődött.”

Hírolvasó: „A jobbkos Novák Előd azt mondta, nem tartja meghatározónak az olykor manipulációval is felérő minősítgetéseket.”

Hírolvasó: „Most pedig kapcsoljuk Gabler Gergely gazdasági elemzőt. Egyre nagyobb tehát az egyetértés a kormány, a hazai és a külföldi elemzők között. Már nem csak az idei 3 %-os növekedést látják nagyjából hasonlóan, hanem a jövő évi 2,5 %-ost is. Mit gondol ön erről?”

Gabler Gergely (vezető elemző, Erste Bank): „Jó estét kívánok, köszöntöm a nézőket. Én is úgy gondolom, hogy jövőre is maradhat egy jelentős növekedés a magyar gazdaságban, 2,3 – 2,5 % között, és ezzel a legtöbb elemző most már egyetért. Illetve az Európai Bizottság nemrég kiadott jelentésében is hasonló számokat lát. Tehát ez azt jelenti, hogy fenntarthatónak tűnik most a magyar gazdaság növekedése. Ami a hitelminősítők szempontjából a leginkább fontosabb, hogy milyen helyen áll az államadósság, illetve a külső adósság. Most már az Európai Bizottság, illetve a külföldi elemzőházak is csökkenő tendenciát látnak az államadósságban.”

Hírolvasó: „Valóban sorra jöttek a héten a kedvező hírek a gazdaságról, az államadóssággal kapcsolatban is. Mikor indulhatnak el a felminősítések?”

Gabler Gergely (vezető elemző, Erste Bank): „Úgy gondolom, hogy a kedvező (...) ahhoz még meg kell történjen a devizahitelek leváltásának, és nagyon sok fog múlni azon is, hogy milyen árfolyamon történik ez meg. Hogy ha piaci árfolyamon vagy ahhoz közel történik meg a leváltás, akkor sokat javulhat Magyarország megítélése, illetve csökkenhet a gazdaságpolitikával kapcsolatos bizonytalanság. Úgy gondolom tehát, hogy a jövő év vége felé kaphatja vissza Magyarország a 'befektetési' kategóriát a hitelminősítőktől, amit 2012-ben veszített el, de előbb még valószínűleg meg fogja előzni ezt egy olyan lépés, hogy a mostani 'stabil' kilátásról 'pozitív' kilátásra fogják helyezni a hitelminősítők az országot. Ez ugyanis a felminősítés előszobája.”

Hírolvasó: „Gergely, köszönjük szépen. Talán az mutatja a legjobban, hogy megint kifejezetten jó hír érkezett a magyar gazdaságról, hogy több internetes oldal elhallgatta vagy megpróbálja elhallgatni a Moody’s döntését. Ezek azok a kritikus hírportálok, amelyek máskor mindenről hosszan beszámolnak, ami szerintük Magyarországnak vagy a magyar embereknek rossz. De most nem volt könnyű hetük, sok mindent kellett ugyanis elhallgatniuk, hallhatták már egy részét: kedden az Európai Bizottság javította a magyar kilátásokat, szerdán derült ki, hogy tovább nőtt a boltok forgalma, csütörtökön az ipari teljesítmény emelkedett, pénteken pedig az derült ki, hogy Magyarország visszafizette a Gyurcsány-kormány által felvett uniós hitel egy újabb részletét, és végül, csattanóként, jött a Moody’s kedvező jelentése.”

A Médiatanács döntése

A Magyar Televízió Nonprofit Zrt. a 2014. november 8-án 19 óra 30 perctől sugárzott „Híradó” című műsorszámában megsértette a politikai hírhez fűzött hírolvasói vélemény tilalmát rögzítő törvényi rendelkezéseket, ezért felhívta, hogy a határozat közlésétől számítva haladéktalanul tegyen eleget a jogszerű magatartás követelményének és tartózkodjék a jövőbeni jogsértésektől.

A Médiatanács döntésének indokai

A médiaszolgáltató Mttv.-ben garantált szerkesztői szabadsága korlátjaként az Mttv. 12. § (3) és (4) bekezdésében rögzített követelmények - az Mttv. azonos, a „Tájékoztatási tevékenység” című szakaszában rögzített, a 12. § (1) és (2) bekezdése szerinti, a demokratikus nyilvánosság (közvélemény) kialakulása érdekében a kiegyensúlyozott tájékoztatáshoz kapcsolódó előírásokhoz hasonlóan - azt a célt szolgálják, hogy a közönség egy adott közéleti kérdésben - nem csak a releváns álláspontok birtokában, de - a médiaszolgáltató befolyásától mentesen, tárgyilagos és tényszerű tájékoztatás alapján alakíthassák ki álláspontjukat. Ennek módja, hogy a közéleti, aktuális eseményekről való tájékoztatást tartalmazó műsorszámokban rendszeresen szereplő személyek (bemondók, riporterek, műsorvezetők stb.) megjelenése, megjelenítése útján a médiaszolgáltatók ne próbáljanak meg „burkoltan”, szubjektív vélemények tolmácsolásával befolyást gyakorolni a közönségre. Az említett, különösen fontos célra tekintettel az Mttv. 12. § (3) bekezdése világos, egyértelmű, szigorú követelményként tiltja meg, hogy a médiaszolgáltatónak a hírszolgáltatást és politikai tájékoztatást nyújtó műsorszámokban műsorvezetőként, hírolvasóként, tudósítóként rendszeresen közreműködő munkatársai bármely médiaszolgáltató által közzétett műsorszámban szereplő politikai hírhez véleményt, értékelő magyarázatot fűzzenek. Ez alól kivételt kizárólag a hírmagyarázat képez.

Az Mttv. 12. § (3) bekezdése nem jelenti az egyes vélemények megjelenésének aránytalan korlátozását, ugyanis nem állít abszolút tilalmat a vélemények közzététele elé. Az Mttv. 12. § (4) bekezdése a médiaszolgáltatásban közzétett hírek és a vélemények, értékelő magyarázatok viszonyát, közzétételének módját (e jellegének „azonosíthatóságát”) szabályozza, a közönség tárgyilagos tájékoztatáshoz fűződő jogának érvényesülése érdekében megkövetelve, hogy amennyiben ilyen vélemény (értékelő magyarázat) kerül ismertetésre, akkor az e minőségének megjelölésével és szerzőjének megnevezésével, a hírektől megkülönböztetve jelenjen meg.

Az Mttv. 12. § (3) bekezdésében rögzített „politikai hírhez” szövegrész alapján nem kizárólag a (párt)politikai döntésekkel, bejelentésekkel, eseményekkel foglalkozó, azokról tudósító hírek tekintetében vizsgálendő a hírolvasói vélemény tilalmára vonatkozó rendelkezés megsértése, hanem e körben a médiaszolgáltató által közzétett azon hírszegmensek is vizsgálat tárgyát képezik, amelyek e (párt)politikai döntésekkel, eseményekkel stb. összefüggő, azokhoz kapcsolódó közéleti kérdésekkel, például társadalom- és gazdaságpolitikai történésekkel, hatásokkal, következményekkel foglalkoznak. Ezt az álláspontot erősíti meg a Kúria Kfv.III.37.033/2014/3. sz. ítéletében, amikor rögzíti, hogy az Mttv. 12. § (3) bekezdése azt a célt szolgálja, hogy egy adott politikai, közéleti eseményről, hírről szóló tájékoztatás kapcsán kell érvényesülnie az előírásnak.

A tárgyi ügyben érintett hírszegmens - témáját és tartalmát tekintve - a Moody's hitelminősítőnek a magyar államadós-osztályzat „stabil” minősítésére javítása és a jövő évi prognózisok tükrében a magyar gazdaság állapotát és kilátásait, továbbá a gazdasági és bizonyos, társadalomra gyakorolt hatásait mutatta be. A médiaszolgáltató az alapvetően gazdasági jellegű bejelentéshez kapcsolódó, abból következő gazdaságpolitikai szempontokat is ismertetett (például Balatoni András a hitelminősítés kamatok csökkenését eredményező hatásáról beszélt, Gabler Gergely a magyar gazdaság növekedésének fenntarthatóságát hangsúlyozta és rámutatott, hogy a devizahitelek forintosításával kapcsolatos döntés akár kedvezőbb besorolást eredményezhet), e mellett - a Nemzetgazdasági Minisztérium álláspontjának bemutatásával - a gazdasági stabilitás és növekedés elérését a kormányzati döntésekhez kapcsolta, abból eredeztette [„A Moody's azért javította a magyar kilátásokat, mert a Kormány sikereket ért el az adósság féken tartásában és a gazdasági növekedés beindításában (...)].

Az előbbieken alapján megállapítható, hogy az érintett hírszegmens olyan politikai, közéleti kérdést feldolgozó hírek minősül, amely tekintetében az Mttv. 12. § (3) bekezdése is vizsgálható.

A médiaszolgáltató az ismertetett tartalmú hírszegmenst annak megfogalmazásával zárta le, hogy „Talán az mutatja a legjobban, hogy megint kifejezetten jó hír érkezett a magyar gazdaságról, hogy több internetes oldal elhallgatta vagy megpróbálja elhallgatni a Moody's döntését.”, és ezeknek a „kritikus” hírportáloknak, amelyek máskor mindenről hosszan beszámolnak, ami szerintük Magyarországnak vagy a magyar embereknek rossz”, „nem volt könnyű hetük, sok mindent kellett ugyanis elhallgatniuk”, valamint ismertette a

véleménye szerint elhallgatott, kedvező eseményeket („kedden az Európai Bizottság javította a magyar kilátásokat, szerdán derült ki, hogy tovább nőtt a boltok forgalma, csütörtökön az ipari teljesítmény emelkedett, pénteken pedig az derült ki, hogy Magyarország visszafizette a Gyurcsány-kormány által felvett uniós hitel egy újabb részletét, és végül, csattanóként, jött a Moody's kedvező jelentése.”).

A Kúria a 2014. április 16-án kelt, Kfv.II.37.803/2013/5. számú ítéletében - a tárgyhoz kapcsolódóan - az alábbiakat rögzítette:

„A néző befolyásolására egyetlen szó, egyetlen jelző is alkalmas lehet. Az Mttv. 12. § (3) bekezdés célja a tárgyilagossá, értékelő magyarázatok nélküli tájékoztatás a politikai közéleti eseményekről. Amennyiben a hírközlés véleményértékelő magyarázatot is tartalmaz, már alkalmas a befolyásolásra és az Mttv. 12. § (3) bekezdésébe ütköző magatartást valósít meg.”

A meg nem nevezett, a médiaszolgáltatóhoz hasonlóan közéleti híreket, közérdeklődésre számot tartó eseményekről való beszámolókat szolgáltató hírportálokra, illetve azok tevékenységére vonatkozó megjegyzésekkel a médiaszolgáltató egyértelműen negatív véleményt, értékítéletet (kritikát) fejezett ki, közlése hírmagyarázatként nem értékelhető, tekintettel arra, hogy a hírszegmens jelen határozat korábbi bekezdésében ismertetett témájához, tartalmához e hírportálok tájékoztatási tevékenységének minősítése („milyensége”) nem kapcsolódott, az a nézők tájékozódását nem segítette, e tekintetben irreleváns információnak minősült.

A jogszabályi előírás nem tesz különbséget a „negatív” és a „pozitív” irányultságú vélemények között, hanem általános értelemben korlátozza a véleményeknek, értékelő magyarázatoknak a közzétett hírekhez való hozzáfűzését.

Az Mttv. 12. § (3) bekezdésében foglalt, „nem fűzhetnek” szövegrész alapján a hírhez kapcsolódó - és a törvény által említett módon nem közzétehető - vélemény az adott hírtől teljesen elkülönülve, külön mondatban, a hír után beolvastva, bemondva is szerepelhet, ugyanakkor akár a hírt tartalmazó mondatban is megjelenhet. Ha a műsorvezető által használt minősítő jelző, értékelő magyarázat az adott szövegkörnyezetben és a tájékoztatás alapjául szolgáló hírrel összefüggésben nem vezethető vissza rajta kívül álló egyéb személyre vagy szervezetre (amelynek véleményeként azt közzéteszi), akkor ez a hírhez fűzött médiaszolgáltatói/műsorvezetői vélemény hatását kelti, amelyet viszont ilyen formában az Mttv. 12. § (3) bekezdés egyértelműen tilalmaz.

A jogszabályi előírás, illetve annak alkalmazása nem a közzétett vélemény valóság tartalmának bizonyíthatóságát követeli meg, hanem bármilyen vélemény közlését tiltja egy meghatározott személyi kör (a hír- és politikai tájékoztató műsorok műsorvezetői, tudósítói) számára, a híreket közlő műsorok esetében. Az eljárás tárgyát képező hírolvasói megszólalás kapcsán megállapítható, hogy az nem egy tárgyilagos, tényszerű, a hírhez szorosan kapcsolódó tájékoztatást tartalmazott, az ugyanis például abban esetben valósult volna meg, ha a közlés arról szól, hogy egy - vagy több, nevesített - konkrét portál (akármilyen okból kifolyólag) nem számolt be az adott eseményről.

Tárgyi esetben azonban nem erről volt szó, a hírolvasó általánosítva, a kormány tevékenységét jellemzően bíráló internetes portálokról beszélt, mint amelyek szándékosan „elhallgatták” a híreket. Ebben a formában, az „elhallgatás” vélelmezésével viszont egy negatív értékítélet jelent meg, amely burkoltan azt az üzenetet közvetítette, miszerint a - sajtó demokratikus feladatait ellátó - kormányzattal szembeni kritikus médiumok egyoldalúan, elfogultan végzik tevékenységüket. Az effajta hírolvasói minősítés tekintetében elmondható, hogy semmi esetre sem minősülhet tényközlésnek. Az „elhallgatás” egyértelműen negatív jelentést hordozó szó, aki újságíróként vagy szerkesztőként „elhallgat”, az manipulálni, közvetetten a valóságot a közönségtől elkendőzni próbálja. Ugyanakkor a véleményközlésnek is lehet valós ténybeli alapja, de annak vizsgálata nem tartozik a Médiatanács feladatai közé, mert tárgyi ügy elbírálása szempontjából nem releváns. Függetlenül attól, hogy egy vélemény valós vagy valótlan ténybeli alappal rendelkezik, az Mttv. 12. § (3)-(4) bekezdések szempontjából ugyanúgy ítélandó meg.

A médiaszolgáltató hírolvasója azáltal, hogy a közelebből meg nem nevezett hírportálokat „kritikus” jelzővel illette, és ennek magyarázataként azok tevékenységét minősítette (negatív színben tüntette fel), kifejezett egy véleményt, amelyet kizárólag a közlés vélemény-jellegének megjelölésével és szerzőjének megnevezésével, a hírektől megkülönböztetve, és nem a hírolvasó, illetve a médiaszolgáltató saját véleményeként tehetett volna közzé (Mttv. 12. § (4) bekezdés).

E körben nincsen jelentősége annak, hogy az érintett műsorszám a közélet vagy a lakosság mekkora hányada által osztott véleményt fogalmaz meg, és hogy van-e a véleménynek valós ténybeli alapja; az Mttv. fentebb idézett 12. § (3) bekezdése minden további körülmény vizsgálata nélkül magát a vélemény közzétételét tiltja meg, a (4) bekezdés pedig előírja a vélemények közzétételének megfelelő módját a hírműsorokban. Mivel az Mttv. 12. § (3) bekezdésében foglalt rendelkezés célja az, hogy a közönség befolyásolástól mentesen tájékozódjon az adott hírszolgáltatást és politikai tájékoztatást nyújtó műsorszámból, nincs jelentősége annak sem, hogy az elhangzott vélemény a médiaszolgáltatónak, vagy csupán a médiaszolgáltató hírolvasójának álláspontját tükrözi, magára az objektív tényre (a vélemény hozzáfűzése a hírhez) terjed ki a tilalom. A hírolvasó, műsorvezető esetleges hibájáért ugyanúgy a médiaszolgáltató lenne a felelős (hasonlóan más, a médiaszabályozás által tiltott vagy korlátozott tartalmak esetéhez), ezért nem vizsgálendő, hogy a vélemény, kommentár a médiaszolgáltatóé, vagy a hírolvasóé volt.

A hírolvasó megszólalásának utolsó mondatában valóban tényszerű közlést hallhatott a közönség (Európai Bizottság javította a magyar kilátásokat, nőtt a boltok forgalma, emelkedett az ipari teljesítmény stb.), ettől függetlenül az előzőekben megfogalmazottak alapján megállapítható, hogy a hírolvasó a hírblokk kapcsán olyan véleményt, értékítéletet fogalmazott meg, amely e minőségének megjelölése és szerzőjének megnevezése nélkül kapcsolódott az „alaphírhez”.

A médiaszolgáltatók tevékenységüket a médiaszabályozás adta keretek között gyakorolhatják. Ennek keretében az, hogy egy hírműsorban mely hírek kerülnek a nyilvánosság számára közvetítésre, valóban a médiaszolgáltató szerkesztési szabadsága körébe tartozó kérdés. Amennyiben azonban egy hírről, eseményről tájékoztatást nyújt, úgy abban az esetben e tájékoztatásnak meg kell felelnie – többek között – az Mttv. politikai (közéleti) hírekhez fűzött hírolvasói vélemények tilalmát megfogalmazó rendelkezéseinek (12. § (3)-(4) bekezdések).